

מפתח ה'מוצא'ות לנתח ולהבין מילים מתוך אותיותיהן

חלק א - בנין מפתח המוצאות

מהות האותיות כנגזר ממפוי קולות היסוד בה' מוצאות הפה
הקשר שבין האותיות בכל מוצא ממוצאי הפה ובין מוצא למוצא
שינוי מהות האותיות כפי מיקומן בשרש המילה ומכאן מפתח גדול לניתוח שרשים לא מוכרים
כללי מפתח המוצאות
הקשר שבין מהות האותיות ואופן הגייתן לצורתן
סוד אותיות מנצפ"ך ע"פ צורת האותיות ובסוד היחוד והביטת הערבות

חלק ב - יישום המפתח בדרך "יושר"

ניתוח מדגמי של שרשי מילים נרדפות, יחידאיות (או נדירות), וצרופי שרשים
עיון במספר קושיות לשוניות העולות משינויי כתיבת מילים בפסוק ו/או בין פסוקים
ניתוח מדגמי של 345 שרשים מכ-2300 שרשי לשה"ק (הניתוח המלא ב"רוחא ממללא")
משמעות שמות האותיות, עניין המילוי, והרכבת האותיות מאותיות יסוד

חלק ג - יישום המפתח בדרך "מקף"

פירוש למילים שלא רק על פי שרשן: מושגי יסוד, כיוונים במרחב, איברי הגוף
פירוש למילים כחלק ממהלך: לשונות שמחה, סולם העליה הרוחני

אשר זיכני ה' ית' ברוב טובו ובגודל חסדו

א.ס. יהודה

(יהודה - אני)

מטרת המפתח ומהלך בנינו

מפתח-המוצאות הוא מפתח להבנת המילים מתוך אותיותיהן. בנין המפתח הוא המהלך המתואר בחלק א' (פרקים א'-ו') של ספר זה. זהו מהלך מסודר שלב אחרי שלב המגלה חוקיות מופלאה המובנית בתוך לשון הקודש. ניתן לומר כפי שיוסבר בפרק ה' שישנם כ"ג כללים עיקריים המרכיבים מפתח זה. כ"ב כללים שהם למעשה המהות העיקרית של כל אות מכ"ב האותיות כנגזר באופן טבעי מהמפתח. מהות המשתקפת גם בצורת האותיות. הכלל הכ"ג הוא אופן השינוי במהותה של כל אות בהתאם למיקומה אם בראש מילה, תוך מילה או סוף מילה.

לדוגמא: האות ק' נראית בצירורה כחצי עיגול וקו. ציור זה של האות, כמו גם שמה המלא - קו"ף, מרמזים שמהותה מתקשרת ליחס שבין המקיף לפנים - בין העגול לקו. בדרך אגב, בהיפוך אותיות של השם קו"ף מתקבל פו"ק, שמשמעו 'צא' בארמית ('פוק חזי'). כלומר, כעת מהפנים למקיף.

שרשי המילים המתחילים באות ק' בד"כ עניינם יחס שמהמקיף אל הפנים, למשל: קבל, קלט, קרב, קשר, קפל, קמץ, קצר ועוד.

שרשי המילים המסתיימים באות ק' בד"כ עניינם יחס שמהפנים אל המקיף למשל: רחק, זרק, נתק, פרק, סרק, חלק, צעק ועוד.

שרשי המילים שהאות ק' באמצעם בד"כ עניינם יחס לכאן ו/או לכאן, מקיף-פנים-מקיף, למשל: שקל, בקר (בקורת), דקר, נקר, שקר, רקם, עקש, ועוד.

כך הוא הדבר בכל האותיות. למשל האות ש' צורתה ג' ווין, האחד מימין, השני משמאל והשלישי באמצע. וו עניינה חיבור, צירוף. לכן האות ש' מחברת בין ימין, שמאל ואמצע באופנים שונים כתלות במיקומה. החיבור בין הצדדים יכול להיות בהעברת שפע מצד אחד לשני, או בקישור כל הצדדים, או בתנועה מצד לצד, כפי משמעות שם האות ש"ן שהדבר שונה - מלשון חוזר על עצמו. כאשר האות ש' היא באמצע מילה היא מורה על קישור בין הצדדים למשל: קשר, פשר, חשל, גשר, חשב, ישב (גם ליישב), משש ועוד. האות ז' כשהיא בסוף מילה פועלת בד"כ מיעוט תזוזה, למשל: אחז, נקז, ארז, רכז, גנז ועוד. האות ס' שצורתה מעגל תתייחס בד"כ בראש מילה לסובב, בתוך מילה לסומך ובסוף מילה לסוגר. לדוגמא: השרש סמך (כשם האות עצמה) אחת ממשמעויותיו היא

סובב למך, כשבפשטות המך הוא הדל, העני. אך אפשר להראות משמעויות נוספות. לסמוך זה בעצם לתמוך מהסובב, תמיכה שמסביב. בצירוף שונה של האותיות מתקבל שרש מסך, ואז הס' במשמעות של דבר סמך, כגון מסך עשן, או במשמעות של סמיכות, כמחיצה סמוכה וכו'. בצירוף שונה אחר נקבל את השרש כמס, ואז הס' כבר במשמעות של סגירה, כלומר דבר שהוא כמוס - סגור ונסתר. אפשר לשאול כיצד המילה סגור מתחילה באות ס'. והתשובה היא שדבר סגור מהותו קשורה לסובב, וע"י שילוב האותיות "גר" שלא נרחיב כאן לגבי משמעותן יתקבל המושג סגירה. לשרש "בסס" לדוגמא בהטיות שונות כגון לבסס דבר, בסיס לדבר וכו' ההגדרה תהיה מסגרת (ס' סופית) הסומכת (ס' אמצעית) את בנין הדבר (ב' שבראש).

כדרך אגב בספר זה בפרקים המתקדמים יותר של היישום בד"כ ארשום את האות המורה על המילים המגדירות, בסוגרים מרובעות, כלומר: בסס: [ס] מסגרת [ס] סומכת [ב] לבנין. ניתן אז גם לקרוא את המשפטים בהתעלם מהסוגריים המרובעות. באופן דומה, ניתן להגדיר כל שרש ולא ע"י סתם נוטריקון, אלא ע"י מילים מאוד מסויימות יסודיות הקשורות במהות כל אות כפי מיקומה בשרש המילה. מס' דוגמאות נוספות שגם מובאות בספר: "נפל" - [נ] תנועה [פ] פנימה [ל] ולמטה. "כסא" - [כ] כלי [ס] סומך [א] לאחד/לאדם. "אלם" - [א] אין [ל] לו [מ] מילים. "רעב" - [ר] רצון [ע] עצמי [ב] בסיסי, ועוד ועוד.

יתכן ויעלו במחשבתו של הקורא בשלב זה דוגמאות לשרשים חריגים שכביכול לא מקיימים את החוקיות שהודגמה עד עתה. הבנה ושליטה מספקת בכללי המפתח ובאופן שילוב ניתוח כל האותיות שבשרש יחדיו, יבהיר את החוקיות ואת נכונותה די היטב. כפי שכתבתי בהקדמה לספר, כבר פרשתי בחיבור אחר הנקרא "רוחא-ממללא" את כל הכ-2300 שרשים שבלשה"ק, כך שהכללים די נבחנו. אמנם אינני טוען שזיקוק הכללים הוא מושלם, ולכן גם נזהרתי בלשוני והוספתי את צמד המילים "בדרך-כלל" בהגדרות של הכללים. בל נשכח שאפילו בכללי התחביר יש בכל דבר ועניין חריגים, וכן שלאורך התקופות (לשון הנביאים, לשון חז"ל, ראשונים ואחרונים וכו') הלשון עברה לא מעט גלגולים והשפעות שאולי גם הרחיקו אותנו מעט מהיסודות. בכל מקרה לשון התורה הקדושה - תורת אמת, דברי ה' המפורשים - היא היא כמובן הבסיס שרק אליו מיוחס הכל.

באופן כללי (כפי שנראה בעיקר מפרק ב' וכן בחידוד הדברים מפרק ד') לכל מקבץ אותיות השייך למוצא פה מסויים יש תכונה מהותית השייכת לו. למשל, אותיות החיך: ג, י, כ, ק מבטאות בחינת מזה של ראשית בהופעתן במילים. י' - ראשית הארה, כ' - ראשית כלי, ג' - ראשית גילוי, ק' - ראשית הקו. אותיות הלשון: ד, ל, נ, ט, ת מבטאות

האות ס' רת"ס

ראש: ס x x תוך: x ס x סוף: ס x x

מהות כללית: סובב.

ראש: סובב.

סוף: סוגר, מסגרת.

תוך: סומך.

ס' בראש: סמך, סבר, סלק, סרק, סחט.

בכל השרשים הללו ניכרת מהותם הקשורה למציאות שהיא סובב, סיבה וכו'. סמך - סובב את המך (העני, הדל). סבר - סובב להבין הדבר, סובב מלבר (רק מבחוץ, אין ודאות). סביר: הסיבה לדבר ראויה, אולי אף רצויה. סלק - הוסב לעבר המקיף. סרק - סובב את הדבר באופן מתגבר מהפנים למקיף. סחט - לסובב בחיבור הדוק ולהטות במרוכז חוצה.

ס' בסוף: כנס, קרס, כיס, אנס, בסס.

בכל השרשים הללו ניכר ביטויים החיצוני, המעשי, המתקשר לסגירה, מסגרת. כנס - תנועה כללית לתוך מסגרת. קרס - תנועה מתגברת, נסגרת מהמקיף פנימה. כיס - כלי סגור. אנס - אין לאן לנוס, כלומר סגירת האפשרות להתנועע. בסס - מסגרת הסומכת את הבנין.

ס' בתוך: כסא, חסד, אסף, פסע, רסק.

בכל השרשים הללו ניכר תוכנם כמתייחס למציאות של סומך, סמוך, סמיך - שזוהי המציאות שבין סובב לסוגר. כסא - כלי סומך לאדם. חסד - לסמוך חיות לדל. אסף - אוסף הוא ריכוז כאחד של פריטים שלהם סמיכות פנים. לאסוף: לפנות ולסמוך את הפרטים כאחד. פסע - הפסיעה היא פתיחה של עצם הדבר - במקרה זה הרגלים, אולם תוך כדי שהם נותרים בסמיכות, או פתיחה תוך כדי שסומך עצמו. רסק - ריבוי הפניה מהפנים למקיף, אולם תוך כדי שמירת התוכן סמיך, או בסמיכות חלקיו.

פרק ו

בסוד אותיות מנצפ"ך (סןץפ"ך)¹

מ נ צ פ כ מ נ צ פ כ
 ס ז ע פ ר ס ז ע פ ר

הקדמה

פרק זה עוסק באותיות הסופיות מנצפ"ך. בספה"ק ובעיקר בתורת הסוד ישנו עיסוק רב במהותן של אותיות מנצפ"ך, אולם זאת בהינתן שאלו הן האותיות הסופיות, כלומר בדיעבד. לענ"ד לא מופיעה בספה"ק סיבה מפורשת מדוע מתוך כ"ב קולות היסוד דווקא קולות כמנפ"צ נכתבים אחרת בסוף תיבה לעומת ראש/תוך תיבה, ומהו כלל המעבר מצורתן שבראש/תוך תיבה לצורתן שבסוף תיבה. ע"פ רבותינו צורת האותיות היא הלכה למשה מסיני, והנביאים הנקראים 'צופים' רק חזרו ויסדום לאחר שנשכחו (מגילה ב, ב). השימוש במונח מנצפ"ך, שבו האותיות לא כסדר הא"ב, מרמז ע"פ חז"ל לביטוי "מן צופיך", מן הנביאים 'הצופים'. כאן המקום להעיר שבפרק זה כתיבת האותיות כסדרם כמנפ"צ או כתיבתן כמקובל מנצפ"ך או כל כתיבה בסדר או אופן אחר תהא מכוונת ותוסבר בהמשך.

הפרק בנוי מג' חלקים. החלק הראשון דן באופן כללי באותיות מנצפ"ך ובאזכורן בספה"ק, וזאת בקיצור ככל האפשר. החלק השני עוסק בהבחנה הקשורה בצורת אותיות כמנפ"צ המשתלבת עם כל המהלך המובא בחיבור זה לגבי תפקיד האותיות במבנה השרשים והמילים וההסבר לצורת האותיות כפי מהות הקולות אותם הן מייצגות. כלומר

1. מפתח-המוצאות ברובד החיצוני מאפשר לנתח פשט כל מילה בלשה"ק מתוך אותיותיה. עיקרי הכללים בפרקים ב' ו-ה'. פרק זה מעמיק בעניין המנצפ"ך הרבה מעבר לנדרש ללימוד כללי המפתח. ראה מבוא לחלק א'.

בהינתן צורת כ"ב האותיות כפי כל המסורות שברשותנו (כל סוגי כתב הסת"ם) נראה כי לאותיות מנצפ"צ תכונה חריגה שיכולה להסביר במידת מה מדוע הן אינן נכתבות בסופי תיבות כפי צורתן, למרות שבדיבור ובודאי לצורך קריאת הכתוב אין לכך לכאורה משמעות. תכונה זאת גם תתן הסבר אפשרי לצורתן של האותיות הסופיות מנצפ"ך התואמת למהותם של קולות מנצפ"צ בהופיען במדרגת סוף (כמוסבר גם בפרק ג'). הבחנה זאת תתחבר גם להסתכלות של תורת הסוד על מהותן של אותיות מנצפ"ך.

בחלק השלישי של הפרק מוצג מהלך אחר, נפלא, המסביר ברמז את הקשר המיוחד שבין אותיות מנצפ"ך לשם הויה. קשר זה מרומז במנהג חביטת הערבות אשר "שכחום וחזרו ויסדום" הנביאים, כפי ש"שכחום וחזרו ויסדום" את האותיות הסופיות מנצפ"ך. מתוך המהלך ניתן לענ"ד אף לתת מענה להערה שמביא מהרח"ו בעניין הכוונות בחביטת הערבות: "גם תכוין בעת החבטה לשם יוד הא ואו שהוא בגי' ט"ל. וזה נרמז במ"ש חז"ל "חביט חביט ולא בריך", ואיני זוכר איך נרמז ואפשר כי מלת חביט בגי' ט"ל, והם חבטות הרבה הרמוזות באומרו חביט חביט, ושתייהם נקראו חביטי לשון רבים" (שה"כ, דרושי חג הסוכות, דרוש ח). לאחר שנבין את המהלך נוכל להבין כיצד אותיות אלו מתקשרות למעשה בראשית ומרומזות בו, וכיצד הן מתקשרות לחטא אדה"ר ולמהלך התיקון בכלל. מכאן גם נוכל להבין כמה וכמה עניינים בדברי חז"ל והמקובלים הקשורים למהותן של אותיות אלה. גם נסתמך על מפתח המוצאות כדי לחזק מהלך זה.

מנצפ"ך חלק א' כללי

קולות מנצפ"צ הם חלק מכ"ב קולות היסוד שציורם ע"י כ"ב אותיות, ובהתייחס לדיבור אין למעשה הבחנה בין הגייתם בהיותם בראש/תוך תיבה להגייתם בהיותם בסוף תיבה (דגש/רפוי לא מן הענין). לעומת זאת בכתיבתם כאותיות כן ישנה הבחנה בין צורת האותיות שבראש/תוך תיבה מנצפ"צ לצורת האותיות שבסוף תיבה דסןפ"ך. בהתעלם בשלב זה מסיבת הדבר, מתקבלת כעת מערכת של כ"ז אותיות. אמנם הקשר בין צורת אותיות מנצפ"צ לצורת האותיות דסןפ"ך ברור וניכר בהיות הגייתן זהה, אולם עדיין ישנן כעת ה' צורות אותיות הנוספות על כ"ב צורות האותיות הבסיסיות. אותיות דסןפ"ך נקראות אותיות "סופיות", ובמקורות שונים נקראות אף "כפולות" או "מישרים". לכאורה היה ניתן לשאול ("לכאורה" כיוון שנראה בהמשך שהשאלות אינן "מדוייקות") מדוע הן נקראות "סופיות", שהרי גם שאר האותיות מופיעות בסופי תיבות? כמו כן היה ניתן בהסתכלות פשטנית לשאול מדוע רק אותיות מנצפ"צ "משנות" צורתן בהופיען בסופי תיבות?

שרשי האות א: שיערים אב, אג

164 שרשים שמתחילים באות א' (בהתעלם מהניקוד).

אב אבא אבב אבד אבה אבח אבכ אבל אבן אבנט אבס אבק אבר אגב
 אגג אנד אגל אגם אגן אגף אגר אגרטל אגרף אד אדב אדם אדן אדק
 אדר אהב אהה אהל או אוב אוד אוה אוי אויל אויר אול און אוץ אור
 אות אזל און אזר אזרה אח אחד אחה אחז אהל אחר אט אטט
 אטם אטר אי איב איד איה איך איל אילן אים אין איפה איש איתן
 אך אכזב אכזר אכל אכס אכן אכף אכר אל אלגביש אלה אלו
 אלה אלל אלם אלמן אלף אלץ אם אמד אמה אמל אמן אמץ אמר
 אמש אמת אנא אנה אנה אני אנך אנס אנף אנק אנש אסדה אסל אסם
 אסן אסף אסר אף אפד אפה אפו/אפוא אפז אפל אפן אפס אפע אפף
 אפץ אפק אפר אפשר אצבע אצל אצעדה אצץ אצר ארב ארג ארגז
 ארה ארז ארה ארך ארן/ארון ארס ארץ ארר ארש ארש אש אשד אשה
 אשך אשכל אשכר אשל אשם אשנב אשף אשפה אשפר אשר אשש את
 אתה/אתא את/אתה/אתם/אתן אתיק

אבא (18)

א' במדרגת ראש

השרש הנעלם, ראשית, אחד עליון, אין, אלופו-של-עולם.

ב' במדרגת תוך

מעבר או יחס מבניין לאבני בניין, ליסודות, לבסיס (ביטול הבנין). או להיפך: מאבני הבניין לבניין הדבר. מבטאת גם 'הברכה' (כבחקלאות), כלומר המשכת הבניין ממקומו.

אב אבא אבב אבד אבה אבח אבכ אכל אבן אבנט אבס אבק אבר

אב

אבות ובנים, אבות מלאכה, אב שיש לו תולדות. [א] ראשית [ב] בניין. [א] האחד ה"מוליד" מציאות של [ב] שניים. כמילת עצם בת שתי אותיות ננתחה כ-"אאב" - כלומר, באות א' שבמדרגת הרוח נכללת גם הנשמה, ואז משמעות "אב" היא שהוא מתווך, [א] מאחד בין [א] האחד העליון לבין [ב] הבן התחתון. הוא [ב] הבסיס [א] לאחדות [א] עם האחד, חזרה לאין. מה שפועל האב מעילא לתתא משמש גם כסולם מתתא לעילא.

אבא

מילה בארמית שמשמעותה "האב". כיוון שנתקבעה בשפה היום יומית ננתחה בכל זאת. נראה שבד"כ המילה אבא שמורה לשימוש בני האדם, בעוד שהמילה אב יכולה לשמש גם בהקשרים הלא בהכרח אנושיים (אבות מלאכה וכו'). ואכן אבא הוא לא רק [אב] אב המוליד, אלא גם מחנך ומגדל [בא] ומביא את הבן למדרגת האב. אבא מתווך בין [א] האחד העליון [א] לאחד התחתון - [ב] מכריך זה לזה. בקבלה זהו פרצוף מתווך בין א"א (אריך אנפין) לבן (ז"א).

אבב (2: לאבב, אביב)

"באבו לא יקטף" (איוב ח, יב) - מפרש הרד"ק שהשרש של "אבו" הוא אבב, ומשמעות הביטוי היא שבעוד הגמא בעצו - לא יקטף. הגמא והעץ מקושרים למילה קנה, ובהתאם הוא מפרש את המילה אביב כשיכולת עם הקנה. הרד"ק מעיר: "וקרוב אני לומר שענין זה מענין האב המצטרף אל הבן... כי העץ כמו האב מוליד... ולפיכך יקרא גם הענף בן". כלומר הוא מזהה שאותיות השרש מרמזות על מהותו. ע"פ המפתח, באבו לא יקטף - כלומר בהיותו [ב] בבסיסו מחובר [אב] ל"מולידו", לשרשו - שהוא עצו. 'אביב', מרמז על מציאות שבה הבשלות, הבגרות, בחינת [אב] האב [י] מאירה (חירק מלא כיחוד) [ב] באבני הבניין, ביסודותיו. וזה בדיוק ענין הפריחה והלבולב המעידים על תהליך הבנין המתהווה ופירותיו. אפשר גם לפרש "נקטע באבו" כמתקשר לשרש 'אבה' המבטא רצון, כנקטע בעודו כרצון ראשוני שרק נולד "ומתפתח". נסכם בכללות (ללא קשר לצומח) שהשרש 'אבב' מורה על תהליך [ב] בנין [א] הדבר השלם האחד [ב] מיסודותיו. כמו כן כמפורסם אביב בדרך רמז אב-יב, אב ל"ב חדשי השנה וזה מתקשר למשמעות היותר מקובלת במפרשים למילה 'אביב' כבכור, כראשית [אב] לבנים [ב].

אבד (2: אבידה, לאבד להשמיד)

מלשון אבידה או מלשון לאבד להשמיד וכו'. מצד התחתון [בד] נבדל [א] משרשו, מראשיתו, ממקומו באחד. לולא היה חלק ממציאות אחת כלשהיא לא היה בבחינת אבידה שנבדלה ומחפשים להשיבה למקומה. מצד העליון [אב] השרש המוליד, הרצון, ירד למדרגת [ד] דל - שאבד מעמדו. האות ב' במדרגת תוך, מעבר [ב] מבניין ליסודות הבנין, ממציאות שלימה של [א] אחד למציאות של [ד] נבדלות אבני הבנין - בבחינת לאבד את בנין הדבר. [בד] שנבדל [א] ואינו עוד.

אבה

רצה, השתוקק מאוד. [א] ראשית [ב] בנין [ה] הויית הדבר. [ה] הצטיירות, הוויה [ב] המוכרכת [א] מן האחד, מן האין - שזאת בחינת הולדת הרצון.

אבח

אבחת חרב. יש מפרשים הריגה, טביחה, יש מפרשים פחד ואימה. מעבר [א] השלם האחד [ב] מבניין לאבני/יסודות בנין (ביטול הבניין) למציאות של [ח] חיות עקיפה לא ניכרת, של חלוקה. מהותו [א] אין, וביטוי [ב] ביטול בנינו [ח] וחיותו, [ב] ביטול בנינו [ח] והחיבוריות שבו, חלוקתו. "באבחת חרב" אם כן: בחיתוך ובחלוקת חרב, שאז מציאות [ב] מיעוט רבים שנים חלה על הדבר שהיה קודם [אח] באיחוי שלם, בבחינת אחד.

אבכ

"ותצת בסבכי היער ויתאבכו גאות עשן" (ישעיהו, ט, יז). לכאורה השרש אבך מתייחס למציאות הנובעת מעשן השריפה, שאז אין ברירות ובהירות, בבחינת [בך] נבוך, מובך. אם משום שהדבר בפשטות [א] אין - שכביכול לא רואים דבר בעשן, ואם שהדבר בבחינת חזר [א] לאין - לשרשו הנעלם. אפשרות נוספת היא ששרש זה מתאר את תוצאת השריפה בהתייחס לסבכי היער, שאז מתקיים אב-בך, כלומר: [אב] שרש "בנינים" [ך] מפכה ומשתפך בשריפה למציאות יסודית בסיסית של אבני הבניין, וביטוייה "גאות עשן" - עשן העולה ומיתמר מתוך התאבכות החומר הנשרף. האות ב' במדרגת תוך בבחינת [ב] ביטול וסתירת הדבר הנשרף. אם כן 'אבך': [ך] השתפכות [ב] בניין [א] הדבר השלם האחד.

אבל (2: אבלות על מת, אבל אולם)

אבל על מות מי משבעת קרוביו. וכן אבל במשמעות של אולם, אך, "אבל שרה אשתך ילדת לך בן" (בראשית, יז, יט). לגבי אבלות - מצד האב ששכל ח"ו את תולדתו: אב-בל - כלומר [בל] נשלל ממדרגת [אב] האב. מצד התולדות: אב-בל - מי שהתייתם ממולידו [בל] שנשלל ממנו [אב] האב. [ל] שלילת, נפילת [ב] בנין [א] האחד, מציאות [אב] האב. ב' במדרגת תוך שמבטלת, סותרת את הבניין - למציאות של אבני בניין. בהקשר של אולם, אך - זוהי [בל] שלילה, סתירה של [א] הסיבה, שרש הטיעון שעליו נאמר 'אבל', אולם וכו'. גם אפשר לומר [ל] שלילת [אב] הרצון, ה'אבה' שטמון בדבר.

אבן

אבני בנין. דומם כאבן שאין לה הופכין. מתאפיינת [ן] במנוחתה ויציבותה ומשמשת [ב] לבניין [א] השלם האחד. האבן היא [אב] אב למציאות [בנ] הבנין. הב' במדרגת תוך בעניין זה פועלת מתתא לעילא למעבר ממצב תחתון של יסודות הבניין למצב של עצם הבניין. ניתן גם להסתכל ממבט של שילוב של [אב] אב

פרק טו סוף דבר - סולם העליה

↑	ק	ד	ו	ש	↑
↑	ע	נ	י	ו	↑
↑	ח	ס	י	ד	↑
↑	צ	ד	י	ק	↑

הקדמה

את ההקדמה לספר זה פתחנו בציטוט מברכת קדושת היום שבתפילות החגים (ר"ה, יוה"כ ושלושת הרגלים): "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות, וקידשתנו במצוותיך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך, ושמן הגדול והקדוש - עלינו קראת". רוממות לשון הקודש היא החלק שהודגש בציטוט זה, והכרת רוממות זאת, ולו במקצת, היא חלק חשוב מיעודו של ספר זה, גם אם בדרך עקיפה. למעשה בנין ולימוד "מפתח-המוצאות" ככלי לניתוח מילים והבנתן מתוך אותיותיהן, וכן יישום מודע של המפתח במגוון נושאים ואופנים וברבדים שונים של העמקה - הופכים את ההכרה ברוממות המופלאה של לשון הקודש למוחשית יותר.

במהלך המובא בפרק זה נחתום בע"ה ית' את הספר. נתבונן בסולם העליה הרוחני והמעשי הראוי לכל יהודי, תוך ניתוח חלק בלבד מהמושגים המתקשרים לסולם זה. בפשטות הדרישה מאת ה' ית' היא: "קדשים תהיו כי קדוש אני" (ויקרא יט, ב) כפי היעוד של "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). כידוע מהרמח"ל במסילת ישרים: "עניין הקדושה כפול הוא, דהיינו תחלתו עבודה וסופו גמול, תחלתו השתדלות וסופו מתנה". כלומר נדרשת עבודת התקדשות ועליה כדי להיות ראויים למדרגה זו, והשגתה ממש היא רק כמתנה מאת ה' ית', בבחינת דילוג.

תחילת עבודת העליה היא במדרגת ה'צדיק' (לא נכנס להגדרות של צדיק גמור, בינוני וכו'), וממנה הטיפוס אל מדרגת ה'חסיד', שלאחריה מדרגת ה'עניו' (השרש לחלוקה

יוסבר בהמשך). רבות ניתן לכתוב על כל מדרגה, ועל המקבילות לה במערכות השונות של עש"נ (אבי"ע, נרנ"ח, דצח"מ ועוד), אולם לא נוכל לחרוג יותר מידי ממהלך הספר ועניינו. לכן העיסוק בהמשך בכל מדרגה יהיה חלקי בלבד ויחסית תמציתי, גם אם עמוק במידת מה. המטרה בסופו של דבר, מעבר ללימוד מהלך העליה עצמו, היא גם להראות כיצד ניתוח המילים המבטאות את המושגים הקשורים בכל מדרגה ומדרגה ע"פ מפתח-המוצאות, מאיר ומוסיף תובנות בלימוד המהלך. לא נוכל גם במסגרת מצומצמת זו להיכנס להקבלת הסולם המוצג, למשל, לסולם העליה המפורט, כמובא בספר "מסילת ישרים" לרמח"ל, וכן גם לסולמות נוספים, אולם נאמר שאין כל סתירה. בהמשך, בחלק המתאר את מהלך העליה בקצרה, נסביר את השרש לסולם זה, וגם נתייחס במספר מילים לעניין מציאות הסולמות השונים.

אם כן, סדר עלית היהודי בסולם העבודה הנדון הוא: צדיק, חסיד, עניו, קדוש - סופי תיבות קדוש, כפי גם מהלך ההתקדשות הטמון בטיפוס בסולם זה. בכל מדרגה משתנה המהות העיקרית שבעבודת האדם וכן תפיסת מציאותו. זאת כמובן מבלי לסתור את המדרגה שכבר הושגה ושיש לשמרה. תוקף נקודת בחירתו וכן הכלים העיקריים הנדרשים לעבודתו משתנים אף הם בהתאמה. מדרגה תחתונה יותר היא בסיס לזאת שמעליה, ומדרגה שממעל מסייעת ישירות לזאת שמתחתיה, אם כי בעומק - כל המדרגות משתתפות במידה כזאת או אחרת, וגם אם בעקיפין, בעבודת העליה. למעשה העבודה היא ברצוא ושוב, ויש גם מצבים שבהם מדרגה מושגת חלקית או לפרק זמן קצר - אולם עדיין נקודת המוצא בכל שלב היא מהמדרגה הגבוהה ביותר שהושגה בקביעות. הקביעות היא יחסית כמובן (למרות שלכאורה נראה כמושגים סותרים) כמאמר הפסוק "הן בקדושי לא יאמין וכו'" (איוב טו, טו), וכמאמר הלל הזקן במסכת אבות "ואל תאמן בעצמך עד יום מותך" (משנה אבות ב, ד). ברטנורה בפרושו למאמרו של הלל מביא כדוגמא את יוחנן כהן גדול ששימש ככהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי.

עיקר הלימוד יתייחס כמובן למילים צדיק/חסיד/עניו/קדוש, אולם ננתח בקצרה כפי הצורך גם מילים כגון דומם/צומח/חי/מדבר, עפר/מים/רוח/אש ועוד, ונסיים במילים 'יהודי' ו'ישראל'. אמנם בתורה המילה 'עניו' נכתבת ללא האות 'י' - כלומר 'ענו', אולם בגמרא ובספיה"ק נכתב גם 'עניו'. המילה 'קדוש' נכתבת בתורה עצמה לפעמים ללא חולם מלא: "במקום קדש" (שילוב המופיע בפסוקים רבים), "קדש יהיה" וכו', אם כי ביחס לקב"ה ית' תמיד תיוחס המילה קדוש עם חולם מלא: "כי קדוש אני" - ונתייחס לכך בניתוח מילה זאת בהמשך.